

Łukasz Furman

ANALIZA ROZWOJU LOKALNEGO W POWIATACH WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO W ODNIESIENIU DO WPŁYWÓW PODATKOWYCH W LATACH 2005–2009

THE ANALYSIS OF LOCAL DEVELOPMENT IN THE DISTRICT OF PODKARPACIE IN THE CONTEXT OF TAX INCOMES IN YEARS 2005–2009

Wyższa Szkoła Handlowa im. B. Markowskiego w Kielcach
ul. Peryferyjna 15, 25-562 Kielce, e-mail: lukasz.furman@wsh-kielce.edu.pl

Summary. This article deals with the analysis of economic development in the individual counties of Podkarpacie through the prism of tax revenue in 2005–2009. The personal income tax, corporate income tax and Goods and Services Tax were especially taken into account. In the study were calculated indices such as the influence of the above taxes per capita in the years 2005–2009, and the growth of tax revenues in that period. The level of tax revenue in the various counties was also shown. The analysis indicated that local development in the economic dimension is mostly seen in districts, where there is a well-developed infrastructure such as transport routes, and there is increased industrialization. Moreover, inference on the basis of existing empirical material allowed the identification of counties, where trade with foreign countries influences on the local development.

Słowa kluczowe: podatki, powiat, rozwój lokalny, województwo podkarpackie.

Key words: district, local development, state podkarpackie, taxes.

WSTĘP

W dzisiejszych czasach próbuje się wyrównać szanse na rozwój lokalny w poszczególnych jednostkach samorządowych. Niektóre jednostki są zapóźnione gospodarczo, a inne przodują w rozwoju gospodarczym. Wysoki rozwój gospodarczy dotyczy powiatów i gmin, które położone są blisko centrów gospodarczych o dużej intensywności stosunków gospodarczych. Inne jednostki, oddalone znacznie od głównych ciągów komunikacyjnych i centrów gospodarczych, mają gorsze wskaźniki rozwoju gospodarczego. Warto podkreślić, że w Polsce przykładą się dużą wagę do funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, wokół których kreuje się rozwój lokalny. Reforma administracyjna w 1999 r. wprowadziła trójstopniowy podział władzy, szczególnie podkreślając znaczenie powiatów w kreowaniu rozwoju lokalnego, szczególnie gospodarczego.

Celem niniejszego artykułu jest analiza wybranych wpływów podatkowych w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w latach 2005–2009 i wskazanie ośrodków, w których obserwuje się największy rozwój gospodarczy. Wybrano kilka mierników gospodarczych:

- wpływy przypadające na mieszkańca danego powiatu w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatku dochodowym od osób prawnych, podatku od towarów i usług;
- dynamikę udziałów wpływów podatkowych w ww. należnościach publiczno-prawnych które zdaniem autora wskazują na stan lokalnego rozwoju gospodarczego w poszczegól-

nych częściach województwa podkarpackiego. Odpowiednio dane zostały udostępnione przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

POJĘCIE ROZWOJU LOKALNEGO

W Polsce przed 1989 r. dominowała gospodarka centralnie sterowana. Wówczas nie przykładano wagi do rozwoju lokalnego. Dopiero nowe realia gospodarcze związane z gospodarką rynkową spowodowały zainteresowanie tym zagadnieniem. Rozwój lokalny zaczął być postrzegany jako podstawowa potrzeba społeczeństwa, które może dzięki temu realizować swoje potrzeby bytowe. W literaturze przedmiotu rozwój lokalny był różnie definiowany:

– według Rezsóhazy (1988) jest to „[...] zharmonizowane i systematyczne działanie, prowadzone w społeczności lokalnej, z udziałem zainteresowanych, którego rezultaty służą zaspokajaniu potrzeb społecznych miejscowej ludności i przyczyniają się do ogólnego postępu” (s. 77);

– według Paryska (1995) termin ten obejmuje „[...] prowadzenie działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego danej jednostki terytorialnej (miasta, gminy) z wykorzystaniem jej zasobów, uwzględnieniem potrzeb mieszkańców oraz przy ich udziale w podejmowanych działaniach” (s. 37);

– w rozumieniu Broła (1998) to „[...] zharmonizowane i systematyczne działanie społeczności lokalnej, władzy lokalnej oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie zmierzające do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenia korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego i ekologicznego” (s. 11).

Na potrzeby analizy przeprowadzonej w niniejszym artykule przyjęto, że rozwój lokalny to przede wszystkim zmiany o charakterze ilościowym, zachodzące w obrębie potencjału społeczno-gospodarczego w danej jednostce lokalnej. Szczególną uwagę zwrócono na rozwój gospodarczy w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego.

CHARAKTERYSTYKA POWIATÓW W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

Województwo obejmuje 25 powiatów, z czego 4 mają status powiatów grodzkich (Rzeszów, Krosno, Tarnobrzeg i Przemyśl), natomiast pozostałe to powiaty ziemskie.

Tabela 1. Powiaty w województwie podkarpackim. Stan na 31.01.2011 r.

Powiat	Rodzaj powiatu	Siedziba	Powierzchnia (km ²)	Ludność	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)
Krosno	grodzki	–	43,50	47 471	1091,29
Przemyśl	grodzki	–	46,18	66 229	1434,15
Rzeszów	grodzki	–	116,36	178 227	1531,69
Tarnobrzeg	grodzki	–	85,40	49 214	576,28
Jasielski	ziemski	Jasło	830,87	114 628	137,96
Kolbuszowski	ziemski	Kolbuszowa	773,17	61 594	79,66

cd. tab. 1

Powiat	Rodzaj powiatu	Siedziba	Powierzchnia (km ²)	Ludność	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)
Bieszczadzki	ziemski	Ustrzyki Dolne	1139,07	21 990	19,31
Krośnieński	ziemski	Krosno	925,88	111 194	120,1
Leski	ziemski	Lesko	834,94	26 658	31,93
Leżajski	ziemski	Leżajsk	583,71	68 985	118,18
Lubaczowski	ziemski	Lubaczów	1308,36	56 681	43,32
Mielecki	ziemski	Mielec	880,50	134 045	152,24
Jarosławski	ziemski	Jarosław	1028,66	121 433	118,05
Dębicki	ziemski	Dębica	777,48	133 517	171,73
Brzozowski	ziemski	Brzozów	539,34	65 274	121,03
Przeworski	ziemski	Przeworsk	698,02	78 655	112,68
Ropczycko-sędziszowski	ziemski	Ropczyce	548,31	72 008	131,33
Rzeszowski	ziemski	Rzeszów	1157,38	161 104	139,2
Przemyski	ziemski	Przemyśl	1211,21	71 244	58,82
Niżański	ziemski	Nisko	785,64	66 909	85,16
Stalowowolski	ziemski	Stalowa Wola	831,74	107 470	129,21
Sanocki	ziemski	Sanok	1223,66	94 905	77,56
Strzyżowski	ziemski	Strzyżów	503,47	61 897	122,94
Tarnobrzeski	ziemski	Tarnobrzeg	521,07	53 517	102,71
Łańcucki	ziemski	Łańcut	451,84	78 656	174,08

Źródło: www.wrota.podkarpackie.pl, dostęp 15.11.2011 r.

ROZWÓJ LOKALNY W POWIATACH WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA PODSTAWIE WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW EKONOMICZNYCH

W niniejszym rozdziale zaprezentowano wyniki badań przeprowadzone dotyczących wybranych wpływów podatkowych odnotowanych w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego. Informacje te pochodzą od wszystkich urzędów skarbowych, których terytorialny zasięg działania pokrywa się z powiatami ziemskimi. Zasięgu urzędów, zlokalizowanych w miastach: Rzeszów, Tarnobrzeg, Przemyśl i Krosno), obejmuje zarówno terytorium powiatu ziemskiego, jak i powiatu grodzkiego. Należy podkreślić, że w każdym mieście, w którym znajduje się siedziba powiatu, istnieje urząd skarbowy. W największym mieście województwa, tj. w Rzeszowie, zlokalizowane są dwie takie instytucje.

Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych wskazują, gdzie w największym stopniu jednostki gospodarcze przyczyniają się do rozwoju gospodarczego w wymiarze lokalnym. Powiatami wiodącymi pod tym względem są powiaty z siedzibą w Rzeszowie, Dębicy, Mielcu i Stalowej Woli. Najmniejszy wskaźnik wpływów podatkowych na mieszkańca odnotowany został m.in. w powiatach: brzozowskim, strzyżowskim i niżańskim. Bardzo pozytywne tendencje odnotowano w przypadku dynamiki wpływów w powiatach brzozowskim i leskim, która niekiedy wielokrotnie przewyższa średni wskaźnik w województwie.

Tabela 2. Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych na terenie poszczególnych powiatów województwa podkarpackiego w latach 2005–2009

Urząd Skarbowy	Wpływy podatkowe (w zł)				
	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
Brzozów	382 883,40	808 147,10	1 084 943,25	1 073 440,69	562 940,00
Dębica	9 227 569,59	8 523 625,07	13 072 052,26	9 207 093,48	5 160 336,12
Jarosław	2 220 114,23	4 025 562,00	3 321 604,03	4 344 267,90	3 176 373,31
Jaśło	2 468 557,81	1 836 761,12	2 131 327,98	3 609 021,41	2 937 698,62
Kolbuszowa	1 765 766,12	3 105 100,10	2 270 286,44	4 187 613,90	2 654 511,70
Krosno	5 919 008,28	5 090 092,27	8 645 768,37	8 684 892,54	6 350 577,97
Lesko	187 698,90	666 325,00	1 019 890,00	1 215 065,00	942 906,53
Leżajsk	1 891 810,00	2 308 356,90	2 574 821,85	743 664,26	1 195 987,86
Lubaczów	724 010,90	842 603,40	605 983,98	883 224,10	938 189,87
Łańcut	1 854 713,10	2 205 986,22	3 136 169,70	3 405 456,50	1 671 051,80
Mielec	6 021 035,10	5 641 710,90	7 274 385,77	6 880 582,67	6 882 122,18
Przemyśl	2 181 623,94	2 741 299,47	5 168 360,12	5 956 152,27	3 853 203,93
Przeworsk	1 724 456,80	1 759 148,32	1 546 566,59	11 854 183,00	1 179 380,00
Ropczyce	2 507 003,88	1 338 867,50	10 327 811,55	1 489 623,92	467 007,66
Rzeszów I	12 290 525,94	13 534 392,35	17 248 031,08	26 959 770,09	15 535 584,45
Rzeszów II	7 423 312,72	12 273 122,46	14 817 844,27	15 850 831,39	16 856 744,12
Sanok	2 173 167,64	2 930 715,84	3 641 166,42	4 181 479,94	2 225 519,88
Stalowa Wola	18 752 790,04	12 516 200,22	25 472 740,60	10 973 644,15	5 826 326,67
Strzyżów	1 601 875,55	756 301,32	810 450,46	442 836,67	800 028,41
Tarnobrzeg	2 376 186,40	4 046 283,10	3 851 573,00	3 988 836,00	2 043 654,39
Ustrzyki Dolne	408 974,30	272 783,80	469 752,00	378 976,00	324 380,60
Nisko	484 317,26	750 370,13	585 121,05	399 550,08	472 150,50

Źródło: dane udostępnione przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

Tabela 3. Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych, przypadające na mieszkańca (w zł) w poszczególnych powiatach oraz w województwie podkarpackim, w latach 2005–2009

Wyszczególnienie	Rok				
	2005	2006	2007	2008	2009
Brzozów	5,80	12,26	16,48	16,30	8,53
Dębica	69,04	63,83	97,85	68,81	38,46
Jarosław	18,10	32,90	27,19	35,61	26,01
Jaśło	21,24	15,83	18,40	31,19	25,38
Kolbuszowa	28,53	50,21	36,67	67,68	42,82
Krosno	37,31	32,10	54,52	54,73	39,95
Lesko	7,03	25,00	38,26	45,58	35,23
Leżajsk	27,03	33,03	36,87	10,68	17,16
Lubaczów	12,35	14,42	10,40	15,23	16,22
Łańcut	23,83	28,32	40,19	43,54	21,29
Mielec	44,82	42,04	54,17	51,16	51,08
Nisko	7,17	11,11	8,67	5,92	7,00
Przemyśl	15,64	19,70	37,21	42,92	27,81
Przeworsk	21,63	22,09	19,43	149,09	14,83
Ropczyce	35,02	18,68	143,87	20,73	6,48
Rzeszów	60,36	78,74	97,57	129,72	97,66
Sanok	22,75	30,67	38,08	43,74	23,26
Stalowa Wola	169,14	113,34	231,85	100,32	53,50
Strzyżów	25,68	12,12	12,99	7,11	12,84
Tarnobrzeg	22,69	38,73	36,90	38,31	19,67
Ustrzyki Dolne	18,02	12,06	20,80	16,91	14,46
Województwo podkarpackie	40,13	41,76	61,28	60,16	38,91

Źródło: Źródło: obliczono na podstawie danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie (Rzeszów I i Rzeszów II – urzędy skarbowe zlokalizowane w Rzeszowie, www.stat.gov.pl oraz danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

Tabela 4. Dynamika udziału wpływów podatkowych w latach 2005–2009 w podatku dochodowym od osób prawnych w poszczególnych powiatach oraz w województwie podkarpackim (rok 2005 = 100)

Wyszczególnienie	Rok				
	2005	2006	2007	2008	2009
Brzozów	100,0	211,5	284,3	281,1	147,2
Dębica	100,0	92,5	141,7	99,7	55,7
Jarosław	100,0	181,8	150,2	196,7	143,7
Jasło	100,0	74,5	86,6	146,9	119,5
Kolbuszowa	100,0	176,0	128,5	237,2	150,1
Krosno	100,0	86,1	146,1	146,7	107,1
Lesko	100,0	355,5	544,1	648,2	501,1
Leżajsk	100,0	122,2	136,4	39,5	63,5
Lubaczów	100,0	116,8	84,2	123,3	131,4
Łańcut	100,0	118,8	168,6	182,7	89,3
Mielec	100,0	93,8	120,9	114,2	114,0
Nisko	100,0	154,9	120,9	82,6	97,6
Przemyśl	100,0	126,0	238,0	274,5	177,9
Przeworsk	100,0	102,1	89,8	689,4	68,6
Ropczyce	100,0	53,3	410,9	59,2	18,5
Rzeszów	100,0	130,5	161,6	214,9	161,8
Sanok	100,0	134,8	167,4	192,2	102,2
Stalowa Wola	100,0	67,0	137,1	59,3	31,6
Strzyżów	100,0	47,2	50,6	27,7	50,0
Tarnobrzeg	100,0	170,7	162,6	168,8	86,7
Ustrzyki Dolne	100,0	66,9	115,4	93,8	80,2
Województwo podkarpackie	100,0	104,1	152,7	149,9	97,0

Źródło: obliczono na podstawie danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie (Rzeszów I i Rzeszów II – urzędy skarbowe zlokalizowane w Rzeszowie), www.stat.gov.pl oraz danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

Tabela 5. Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych na terenie województwa podkarpackiego w latach 2005–2009

Urząd Skarbowy	Wpływy podatkowe (w zł)				
	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
Brzozów	6 536 574,26	8 371 573,35	15 604 069,71	11 221 161,85	8 891 556,24
Dębica	35 000 742,85	43 717 115,52	66 418 299,48	75 707 845,88	55 755 150,29
Jarosław	16 031 948,86	23 438 905,79	38 819 963,98	29 409 333,55	27 311 404,36
Jasło	115 615 507,14	132 329 153,13	146 865 365,60	154 552 638,57	147 951 067,57
Kolbuszowa	6 918 077,91	10 689 768,29	14 846 924,61	19 278 299,58	12 359 726,73
Krosno	6 918 077,91	10 689 768,29	14 846 924,61	19 278 299,58	12 359 726,73
Lesko	7 323 203,73	8 249 895,61	12 262 410,44	12 224 650,84	11 205 965,37
Leżajsk	7 319 929,55	10 860 487,93	18 694 343,01	11 179 038,69	12 376 160,42
Lubaczów	7 449 921,04	8 264 707,86	14 108 006,68	11 462 056,44	9 708 408,75
Łańcut	13 145 389,84	17 532 298,23	26 679 117,72	21 824 321,66	18 315 458,91
Mielec	41 322 136,13	49 930 616,27	69 263 955,08	59 678 569,70	51 054 767,15
Przemyśl	45 834 425,80	53 529 784,09	73 293 418,80	70 255 030,81	67 115 829,51
Przeworsk	23 989 224,90	21 189 548,39	67 803 215,11	30 890 530,40	26 333 454,93
Ropczyce	9 267 116,03	10 166 454,45	18 107 425,17	15 391 374,68	14 516 945,62
Rzeszów I	131842 014,67	145145 827,70	200 187 934,80	218 167 943,89	222 001 745,35
Rzeszów II	263 817 653,29	304 113 260,14	337 804 712,80	390 024 783,82	375 498 987,07
Sanok	20 161 296,29	24 498 364,28	34 814 334,64	29 555 008,15	27 027 561,05
Stalowa Wola	36 562 531,45	36 451 898,62	59 382 339,69	48 805 820,49	35 722 305,21
Strzyżów	6 039 728,88	7 886 385,64	15 013 185,29	10 847 981,00	9 963 383,47
Tarnobrzeg	29 513 312,67	33 637 222,03	46 878 482,95	41 100 291,70	36 236 955,84
Ustrzyki Dolne	5 826 516,22	6 827 478,05	10 116 790,58	9 022 434,30	8 205 271,20
Nisko	10 809 679,02	14 292 252,36	22 021 904,61	18 787 673,71	15 433 115,08

Źródło: dane udostępnione przez Izbę Skarbową w Rzeszowie (Rzeszów I i Rzeszów II – urzędy skarbowe zlokalizowane w Rzeszowie).

Tabela 6. Udział wpływów podatkowych w latach 2005–2009 w podatku dochodowym od osób fizycznych na mieszkańca (w zł) w poszczególnych powiatach oraz w województwie podkarpackim

Wyszczególnienie	Rok				
	2005	2006	2007	2008	2009
Brzozów	98,99	127,02	237,05	170,39	134,79
Dębica	261,88	327,40	497,17	565,80	415,55
Jarosław	130,70	191,58	317,73	241,06	223,66
Jasło	994,58	1140,20	1267,60	1335,85	1278,42
Kolbuszowa	111,79	172,86	239,84	311,59	199,39
Krosno	43,60	67,42	93,63	121,48	77,76
Lesko	274,35	309,52	460,04	458,59	418,74
Leżajsk	104,58	155,42	267,66	160,49	177,53
Lubaczów	127,04	141,43	242,16	197,62	167,83
Łańcut	168,92	225,06	341,90	279,02	233,30
Mielec	307,58	372,03	515,81	443,74	378,92
Nisko	160,09	211,67	326,26	278,50	228,77
Przemyśl	328,49	384,77	527,70	506,31	484,44
Przeworsk	300,87	266,06	851,95	388,52	331,13
Ropczyce	129,44	141,82	252,25	214,20	201,43
Rzeszów	1211,49	1370,80	1636,95	1842,91	1801,36
Sanok	211,08	256,37	364,06	309,16	282,42
Stalowa Wola	329,77	330,08	540,49	446,20	328,01
Strzyżów	96,82	126,39	240,61	174,08	159,87
Tarnobrzeg	281,83	321,94	449,18	394,69	348,80
Ustrzyki Dolne	256,77	301,85	448,04	402,50	365,83
Województwo podkarpackie	401,96	466,08	628,52	621,29	571,52

Źródło: obliczono na podstawie danych ze strony internetowej, www.stat.gov.pl oraz danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

Tabela 7. Dynamika udziału wpływów podatkowych w latach 2005–2009 w podatku dochodowym od osób fizycznych w poszczególnych powiatach oraz w województwie podkarpackim (rok 2005 = 100)

Wyszczególnienie	Rok				
	2005	2006	2007	2008	2009
Brzozów	100,0	128,3	239,5	172,1	136,2
Dębica	100,0	125,0	189,8	216,1	158,7
Jarosław	100,0	146,6	243,1	184,4	171,1
Jasło	100,0	114,6	127,5	134,3	128,5
Kolbuszowa	100,0	154,6	214,5	278,7	178,4
Krosno	100,0	154,6	214,7	278,6	178,3
Lesko	100,0	112,8	167,7	167,2	152,6
Leżajsk	100,0	148,6	255,9	153,5	169,8
Lubaczów	100,0	111,3	190,6	155,6	132,1
Łańcut	100,0	133,2	202,4	165,2	138,1
Mielec	100,0	121,0	167,7	144,3	123,2
Nisko	100,0	132,2	203,8	174,0	142,9
Przemyśl	100,0	117,1	160,6	154,1	147,5
Przeworsk	100,0	88,4	283,2	129,1	110,1
Ropczyce	100,0	109,6	194,9	165,5	155,6
Rzeszów	100,0	113,1	135,1	152,1	148,7
Sanok	100,0	121,5	172,5	146,5	133,8
Stalowa Wola	100,0	100,1	163,9	135,3	99,5
Strzyżów	100,0	130,5	248,5	179,8	165,1
Tarnobrzeg	100,0	114,2	159,4	140,0	123,8
Ustrzyki Dolne	100,0	117,6	174,5	156,8	142,5
Województwo podkarpackie	100,0	116,0	156,4	154,6	142,2

Źródło: obliczono na podstawie danych ze strony internetowej, www.stat.gov.pl oraz danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych dotyczą osób, które prowadzą samodzielną działalność gospodarczą lub które są zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub innej umowy cywilno-prawnej. Z zaprezentowanych danych wynika, iż największe wpływy zanotowano w powiatach rzeszowskim i jasielskim. Przekroczyły one 100 mln zł; najmniejsze wpływy odnotowano w powiatach leskim, lubaczowskim, strzyżowskim i bieszczadzkim. Takie ukształtowanie dochodów powiązane jest ściśle z koncentracją ludności w dużych miastach powiatowych ze względu na możliwość zatrudnienia w różnych branżach. Z kolei wskaźniki podane w tab. 7 oznaczają średnią liczbę wpływów podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych na mieszkańca w województwie, która wynosiła od 400 do 621 zł, co wskazuje, że tylko największe ośrodki w województwie są w stanie dorównać temu poziomowi. Inne powiaty znajdują się poza ww. przedziałem. Z kolei analizując dynamikę udziału wpływów podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych (tab. 8), można stwierdzić, że najszybciej rosły one na terenie powiatów kolbuszowskiego, krośnieńskiego, leżajskiego, niżańskiego, przeworskiego, strzyżowskiego i brzozowskiego, co w przypadku ostatnich powiatów jest korzystne z uwagi na niewielki poziom uprzemysłowienia tych terenów.

Tabela 8. Wpływy z podatku od towarów i usług na terenie województwa podkarpackiego w latach 2005–2009

Urząd Skarbowy	Wpływy (w zł)				
	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
Brzozów	13 400 611,22	14 662 907,91	17 254 281,41	20 663 261,53	21 673 470,49
Dębica	76 914 732,25	83 211 551,53	83 543 583,53	80 047 317,23	78 396 714,35
Jarosław	-1 267 141,19	-3 504 233,36	-16 982 999,81	12 701 110,63	-10 567 257,60
Jasło	38 229 867,09	42 504 111,93	45 059 440,70	44 152 586,30	43 381 053,99
Kolbuszowa	14 163 537,41	17 794 682,18	20 013 505,86	14 296 793,62	20 939 787,67
Krosno	37 200 001,51	50 183 667,50	50 667 399,19	64 989 637,47	71 673 550,07
Lesko	7 593 923,49	7 138 850,74	10 377 297,31	8 350 199,83	7 156 022,02
Leżajsk	11 024 771,50	19 492 003,26	20 152 495,38	15 572 460,53	15 177 837,32
Lubaczów	14 268 480,38	13 568 978,38	15 060 085,50	14 930 971,90	10 293 680,74
Łańcut	15 195 518,28	13 657 797,76	18 256 613,84	21 878 864,48	26 241 405,77
Mielec	68 638 727,65	60 908 754,67	90 626 690,79	95 987 250,57	87 732 885,96
Przemyśl	-5 778 271,20	-16 668 443,52	-2 997 914,02	38 507 178,63	19 009 297,17
Przeworsk	14 377 947,00	14 795 708,41	20 329 157,12	21 121 327,13	21 466 897,26
Ropczyce	18 521 804,95	14 022 753,99	21 326 838,44	22 095 810,65	22 767 030,47
Rzeszów I	96 736 741,76	108 113 921,26	166 532 813,80	223 394 226,12	197 767 584,95
Rzeszów II	48 260 037,95	61 492 883,58	90 437 028,46	95 248 145,09	61 719 023,38
Sanok	16 722 388,71	19 825 763,45	22 824 379,04	20 562 666,15	10 529 491,24
Stalowa Wola	54 587 474,53	63 596 284,71	76 635 029,69	86 019 250,95	59 962 948,18
Strzyżów	14 622 454,62	14 336 729,90	15 006 730,81	11 664 362,71	21 859 650,81
Tarnobrzeg	40 007 611,67	43 008 224,48	54 573 335,44	44 584 577,72	40 550 974,34
Ustrzyki Dolne	8 139 754,13	9 066 917,15	10 152 715,53	9 761 238,25	7 050 418,20
Nisko	5 231 291,13	6 029 073,92	9 327 721,62	13 171 191,87	15 340 119,53

Źródło: dane udostępnione przez Izbę Skarbową w Rzeszowie (Rzeszów I i Rzeszów II – urzędy skarbowe zlokalizowane w Rzeszowie).

Tabela 9. Wpływy w latach 2005–2009 z podatku od towarów i usług na mieszkańca w zł w poszczególnych powiatach oraz w województwie podkarpackim

Wyszczególnienie	Rok				
	2005	2006	2007	2008	2009
Brzozów	202,93	222,47	262,12	313,77	328,56
Dębica	575,49	623,17	625,36	598,23	584,30
Jarosław	-10,33	-28,64	139,00	104,11	-86,54
Jasło	328,87	366,23	388,91	381,63	374,85
Kolbuszowa	228,87	287,75	323,30	231,08	337,80
Krosno	234,46	316,49	319,51	409,53	450,90
Lesko	284,49	267,83	389,32	313,25	267,40
Leżajsk	157,51	278,94	288,54	223,56	217,72
Lubaczów	243,32	232,21	258,51	257,43	177,95
Łańcut	195,26	175,32	233,96	279,72	334,26
Mielec	510,91	453,83	674,89	713,72	651,14
Nisko	77,47	89,29	138,19	195,24	227,39
Przemyśl	-41,41	-119,81	-21,58	277,51	137,21
Przeworsk	180,33	185,78	255,44	265,65	269,93
Ropczyce	258,70	195,62	297,10	307,51	315,90
Rzeszów	443,97	517,51	781,88	965,53	782,30
Sanok	175,08	207,48	238,68	215,09	110,03
Stalowa Wola	492,34	575,88	697,52	786,41	550,60
Strzyżów	234,42	229,77	240,51	187,18	350,76
Tarnobrzeg	382,04	411,63	522,91	428,15	390,33
Ustrzyki Dolne	358,71	400,85	449,63	435,46	314,34
Województwo podkarpackie	287,88	312,00	397,95	465,11	403,09

Źródło: obliczono na podstawie danych ze strony internetowej, www.stat.gov.pl oraz danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

Tabela 10. Dynamika udziału wpływów podatkowych w latach 2005–2009 w podatku od towarów i usług w poszczególnych powiatach oraz w województwie podkarpackim

Wyszczególnienie	Lata (2005 = 100)				
	2005	2006	2007	2008	2009
Brzozów	100,0	109,6	129,2	154,6	161,9
Dębica	100,0	108,3	108,7	104,0	101,5
Jarosław	100,0	277,3	1345,6	-1007,8	837,7
Jasło	100,0	111,4	118,3	116,0	114,0
Kolbuszowa	100,0	125,7	141,3	101,0	147,6
Krosno	100,0	135,0	136,3	174,7	192,3
Lesko	100,0	94,1	136,8	110,1	94,0
Leżajsk	100,0	177,1	183,2	141,9	138,2
Lubaczów	100,0	95,4	106,2	105,8	73,1
Łańcut	100,0	89,8	119,8	143,3	171,2
Mielec	100,0	88,8	132,1	139,7	127,4
Nisko	100,0	115,3	178,4	252,0	293,5
Przemyśl	100,0	289,3	52,1	-670,1	-331,3
Przeworsk	100,0	103,0	141,7	147,3	149,7
Ropczyce	100,0	75,6	114,8	118,9	122,1
Rzeszów	100,0	116,6	176,1	217,5	176,2
Sanok	100,0	118,5	136,3	122,9	62,8
Stalowa Wola	100,0	117,0	141,7	159,7	111,8
Strzyżów	100,0	98,0	102,6	79,8	149,6
Tarnobrzeg	100,0	107,7	136,9	112,1	102,2
Ustrzyki Dolne	100,0	111,8	125,3	121,4	87,6
Województwo podkarpackie	100,0	108,4	138,2	161,6	140,0

Źródło: obliczono na podstawie danych ze strony internetowej, www.stat.gov.pl oraz danych udostępnionych przez Izbę Skarbową w Rzeszowie.

Podatek od towarów i usług również jest dobrym wskaźnikiem poziomu lokalnego rozwoju gospodarczego. Warto zwrócić uwagę na występujące w powiatach jarosławskim i przemyskim wpływy z VAT ze znakiem minus (-). Świadczy to o zwrotach podatku z tytułu sprzedaży eksportowej. Obroty handlowe z zagranicą generują wysoki poziom rozwoju lokalnego w wymienionych powiatach. Wpływy na mieszkańca w podatku od towarów i usług powyżej średniej wojewódzkiej odnotowano w powiatach: rzeszowskim (ziemskim i grodzkim łącznie), dębickim, mieleckim i stalowowolskim. Z kolei dynamika wpływów była najwyższa w powiecie niżańskim.

Przedstawione badania rozwoju lokalnego w aspekcie wpływów podatkowych w sposób szczególny charakteryzują sytuację gospodarczą w poszczególnych rejonach województwa podkarpackiego. Najatrakcyjniejszym obszarem jest stolica województwa, tj. Rzeszów, gdzie funkcjonuje najwięcej jednostek gospodarczych. Równie ważnymi miejscami ze względu na prowadzoną działalność są były miasta wojewódzkie oraz tereny, na których rozwijają się specjalne strefy ekonomiczne. Większość podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego. Jest to efekt szybkiego dostosowania się regionu do warunków gospodarki rynkowej. Z badań wynika ponadto, że umiejętność dostosowania się do zmieniających się warunków gospodarczych jest atutem regionu. Mimo kryzysu w gospodarce, który wystąpił na przełomie lat 2008 i 2009 powiaty i gminy położone w tym województwie starały się stosować działania zapobiegające zmniejszeniu tempa rozwoju lokalnego, na co wskazują zwłaszcza wpływy podatkowe od przedsiębiorców.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza wykazała zróżnicowanie ekonomicznego rozwoju lokalnego w województwie podkarpackim. Poszczególne powiaty cechuje różnorodny poziom rozwoju gospodarczego. Na podstawie przeanalizowanych danych dotyczących wpływów podatkowych, jak również obliczonych mierników można sformułować wskazać kilka wniosków. Po pierwsze, warto podkreślić, że rozwój lokalny nie jest równomierny w całym województwie podkarpackim. Wysoki poziom rozwoju lokalnego notowany jest w tych powiatach, w których obserwuje się intensyfikację wymiany handlowej, takich jak: Rzeszów, Jasło, Dębica, Stalowa Wola, jak również na terenach przygranicznych. Z kolei powiaty mniej uprzemysłowione cechują się o wiele wyższą lepszą dynamiką wpływów podatkowych niż pozostałe jednostki, np. Brzozów. Przedsiębiorczość lokalna z dała od centrów gospodarczych niekiedy rozwija się lepiej z uwagi na mniejszą konkurencję; tak jest w przypadku niektórych powiatów w województwie podkarpackim.

PIŚMIENNICTWO

- Brol R.** 1998. Rozwój lokalny – nowa logika rozwoju gospodarczego, w: *Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce*. Pr. Nauk. AE Wrocław 785, 11.
- Parysek J.** 1995. Rola samorządu terytorialnego w rozwoju lokalnym, w: *Rozwój lokalny: zagospodarowanie przestrzenne i nisze atrakcyjności gospodarczej*. Warszawa, PWN, 37.
- Rezsohazy R.** 1988. *Le développement des communautés*. CIACO Editeur, Louvain-la-Neuve 1988, 77.

